

Rīgā, 2020.gada 12.jūnijā

Nr. 153/8

Latvijas Republikas Valsts kancelejai

Par likumprojektu "Grozījumi Valsts civildienesta likumā" (VSS-443)

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) iepazīnās ar likumprojektu "Grozījumi Valsts civildienesta likumā" (VSS-443) un izsaka šādus iebildumus.

- [1] Likumprojekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācija) 1. tabulā "Tiesību akta projekta atbilstība ES tiesību aktiem" attiecībā uz direktīvas 2019/1152 "Par pārredzamiem un paredzamiem darba apstākļiem Eiropas Savienībā" (direktīva 2019/1152) ir minēts, ka Valsts Civildienesta likums neparedz ierēdnim tiesības uz iestādes sniegtu apmācību, līdz ar to direktīvas 2019/1152 4. panta 2. punkta "h" apakšpunkts nav jāpārņem.

Vēlamies norādīt, ka Eiropas sociālo tiesību pīlāra 1.princips paredz, ka ikvienam ir tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu vispārīgo un profesionālo izglītību un mūžizglītību, lai varētu saglabāt un iegūt prasmes, kas ļauj pilnā mērā piedalīties sabiedrības dzīvē un veiksmīgi mainīt darbu darba tirgū.

Izprotot valsts civildienesta attiecību specifiku, tomēr nevar rast pārliecību, ka civildienesta attiecību ietvaros ierēdnim nevar būt tiesību uz obligāto apmācību, uz kuru ierēdni nosūta darba devējs un kuras ir būtiskas amata pienākumu pildīšanai, piemēram, apmācības par iestādes iekšējo dokumentu apriti, administratīvo procesu, interešu konflikta novēršanu, trauksmes celšanu un tml.

Ņemot vērā to, ka nav pamatojuma uzskatīt, ka ierēdnim nav tiesību uz apmācībām, kā arī to, ka šādas apmācības ierēdņiem faktiski ir pieejamas un tiek nodrošinātas, lai veicinātu kvalitatīvu, profesionālu un efektīvu valsts pārvaldes darbību, **lūdzam labot likumprojekta anotācijas attiecīgo punktu, norādot, ka informācija par ierēdņa tiesībām uz darba devēja sniegto apmācību ir ietverama ierēdnim sniegtajā informācijā par darba apstākļu būtiskajiem elementiem.**

Vienlaikus lūdzam apsvērt iespēju pārņemt direktīvas 2019/1152 13.pantu, kas paredz tiesības uz obligāto apmācību, attiecīgi ietverot jaunu normu likumprojektā.

- [2] Likumprojekta anotācijas 1. tabulā "Tiesību akta projekta atbilstība ES tiesību aktiem" attiecībā uz direktīvas 2019/1152 normu pārņemšanu ir minēts, ka darba devēja pienākums sniegt informāciju par pārbaudes laika ilgumu un nosacījumiem, apmaksātā atvaļinājuma ilgumu,

parastās darba dienas vai nedēļas ilgumu un noteikumus par virsstundu darbu un atalgojumu, kā arī koplīgumu iestādē vai nozarē ir iekļauti Likumprojekta 1. pantā un 3. panta pirmajā daļā, Valsts Civildienesta likuma spēkā esošajā 11. panta pirmajā, ceturtajā un piektajā daļā, kā arī Administratīvā procesa likuma 1. panta trešajā daļā un 67. panta otrās daļas 5. punktā.

Vienlaikus **neviens no minētajām normām neparedz iestādes (darba devēja) pienākumu sniegt ierēdnim informāciju par minētajiem darba attiecību elementiem.** Likumprojekta 1.pantā piedāvātā 4.panta otrās daļas redakcija paredz Valsts kancelejas pienākumu savā tīmekļvietnē nodrošināt informāciju par valsts civildienesta ierēdņu atlīdzības noteikšanas un civildienesta attiecību izbeigšanas nosacījumiem, kā arī informāciju par sociālo iemaksu veikšanu. Tāpat arī Likumprojekta 3.panta pirmajā daļā piedāvātā jauna 11.¹ panta redakcija paredz darba devēja pienākumu sniegt informāciju par valsts civildienesta ierēdņu atlīdzības noteikšanas un civildienesta attiecību izbeigšanas nosacījumiem, kā arī informāciju par sociālo iemaksu veikšanu, proti atsevišķi ir izdalīti tikai trīs darba attiecību elementi, par kuriem ir sniedzama informācija. Papildus Valsts Civildienesta likuma spēkā esošā 11.panta pirmās daļas redakcija paredz, ka pretendentu ierēdņa amatā uz nenoteiktu laiku ar rīkojumu ieceļ iestādes vadītājs. Šī tiesību norma neietver darba devēja pienākumu sniegt informāciju par darba attiecību elementiem. 11.panta ceturto daļu paredz tikai amatpersonas tiesību noteikt pārbaudes laiku, kas nedrīkst pārsniegt sešus mēnešus. Savukārt Valsts Civildienesta likuma spēkā esošā 11.panta piektā daļa ar likumprojektu tiek izslēgta. Visbeidzot minētās Administratīvā procesa likuma normas paredz administratīvā akta izdošanu un faktu konstatējumu kā administratīva akta obligāto sastāvdaļu.

Ņemot vērā iepriekš minēto neviens no anotācijā minētajām normām neparedz pienākumu sniegt ierēdnim informāciju par pārbaudes laika ilgumu un nosacījumiem, apmaksātā atvaļinājuma ilgumu, parastās darba dienas vai nedēļas ilgumu un noteikumus par virsstundu darbu un atalgojumu, kā arī koplīgumu iestādē vai nozarē. Attiecīgi nevar uzskatīt, ka direktīvas 2019/1152 normas, kas paredz pienākumu sniegt informāciju par šiem darba attiecību elementiem, tiek pārņemtas pilnībā. Līdz ar to **lūdzam anotācijā norādīt, kādā veidā ierēdnim tiks sniegta minēta informācija, piemēram, norādot, kurus darba attiecību elementus norāda administratīva akta faktu konstatējumā.**

- [3] **Lūdzam apsvērt iespēju pārņemt direktīvas 2019/1152 8.panta 2.punktu,** kas paredz, ka, ja darba attiecības ir nodibinātas uz noteiktu laiku, pārbaudes laiks ir proporcionāls gaidāmajam līguma darbības laikam un darba specifikai. Ja tiek atjaunots līgums par to pašu funkciju un uzdevumu izpildi, darba attiecībām nepiemēro jaunu pārbaudes laiku. Lai pārņemtu minēto tiesību normu, **ierosinām papildināt likumprojektu ar jaunu normu, kas precizē Valsts civildienesta likuma 11.panta ceturto daļu.**
- [4] Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) Apvienošanās brīvības komiteja ir norādījusi, ka valstij normatīvajos aktos ir jāatzīst strādājošo un darba devēju tiesības regulēt savas attiecības ar koplīgumu palīdzību. Ja tas ir nepieciešams, it īpaši, ja koplīgumu pārrunu prakse pati par sevi pietiekami neattīstās, valstij ir pienākums veicināt koplīgumu slēgšanu.¹ Tāpat komiteja ir īpaši akcentējusi, ka tāda valstu prakse, kas paredz darba apstākļu uzlabošanu publiskajā sektorā

¹ Digest of the Case Law of the European Committee of Social Rights. Strasbourg: Council of Europe: European Committee of Social Rights, 2008, p. 54; Gernigon B., Otero A., Guido H. Collective bargaining. In: International labour standards. A global approach. International Labour Office, 2002, p. 33.

nevis ar koplīgumiem, bet gan ar vienpusējiem lēmumiem, neveicina koplīgumu slēgšanu, un no tādas prakses vajadzētu izvairīties.²

Satversmes 108.pantā ir noteikts, ka "Strādājošajiem ir tiesības uz koplīgumu, kā arī tiesības streikot. Valsts aizsargā arodbiedrību brīvību."

Komentējot Satversmes 108.pantu ir norādīts, ka tiesības uz koplīgumu bieži tiek uzlūkotas kā arodbiedrību brīvības elements.³ Kā norādīts Satversmes komentāros un SDO Apvienotās brīvības komitejas atziņās, tiesības veidot arodbiedrības attiecas gan uz valsts sektorā, gan privātajā sektorā nodarbinātajiem. Satversmes 108. pants neparedz, ka būtu pamats noteikt īpašus ierobežojumus valsts pārvaldē nodarbinātajiem. Tas izriet arī no SDO konvenciju piemērošanas prakses.⁴

Valsts civildienesta likuma 2.panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka "Valsts civildienesta tiesiskajās attiecībās piemērojamas darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu normas, kas nosaka vienlīdzīgu tiesību principu, atšķirīgas attieksmes aizlieguma principu, aizliegumu radīt nelabvēlīgas sekas, darba un atpūtas laiku, darba samaksu, darbinieka materiālo atbildību un termiņus, ciktāl to nenosaka šis likums." No šīs tiesību normas izriet, ka civildienstā netiek piemērotas Darba likuma normas, kas regulē darbinieku pārstāvības (Darba likuma 2.nodaļa) un darba koplīguma jautājumus (Darba likuma 5.nodaļa), tajā pat laikā, Valsts civildienesta likumā šie jautājumi arī netiek regulēti.

LBAS vērš uzmanību, ka šāds tiesiskais regulējums būtiski ierobežo strādājošo Satversmes 108.pantā noteiktās tiesības.

Ņemot vērā iepriekš minēto, LBAS lūdz precizēt Valsts civildienesta likuma 2.panta ceturto daļu nodrošinot, ka valsts civildienesta tiesiskajās attiecībās piemērojamas darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu normas, kas nosaka darbinieku pārstāvības (Darba likuma 2. nodaļa) un darba koplīguma noteikumus (Darba likuma 5.nodaļa).

LBAS priekšsēdētājs

Egils Baldzēns

Kaspars Rācenājs, kaspars@lbas.lv

Natalija Preisa, natalija.preisa@lbas.lv

² Freedom of Association. International Labour Office Geneva. Compilation of decisions of the Committee on Freedom of Association Sixth edition 2018, [1479].

³ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 527.-528.lpp.

⁴ Freedom of Association: Digest of decisions and principles of the Freedom of Association Committee of the Governing Body of the ILO. 5th ed. Geneva: International Labour Office, 2006, p. 46.-47.